

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

*ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:
ΑΝΤΙΚΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΝΕΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ*

Σάββατο, 7 Μαΐου 2011
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Εργαστήριο 1 (Αίθουσα Β205)
Θέμα: «Λαϊκή Παράδοση και Λογοτεχνία, Α': Ποίηση»

Υπεύθυνη: ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΕΛΙΩΤΗ, φιλόλογος
Γραφείο Αναλυτικών Προγραμμάτων – Υ.Π.Π.

Α. ΣΤΟΧΟΙ

1. Αξιακό περιεχόμενο [Π.Σ.Λ., β' έκδοση, σελ. 83]

Ειδικοί Διδακτικοί Στόχοι:

Έμφαση στις παλαιότερες μορφές ζωής και στη λαϊκή πολιτιστική και λογοτεχνική κληρονομιά.

Πρόσφορες αναφορές στη «συγγενή» παράδοση των λαών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης: Βαλκανικής χερσονήσου και Μεσογείου.

2. Λογοτεχνικός γραμματισμός [Π.Σ.Λ., β' έκδοση, σελ. 87]

Θεωρία των λογοτεχνικών ειδών

Είδη της λαϊκής στιχουργικής παράδοσης: το δημοτικό τραγούδι, η ποιητάρικη παράδοση, το ρεμπέτικο τραγούδι, λαϊκά στιχουργήματα σήμερα.

Ομοιότητες / διαφορές στη θεματική, στη μορφή, στους εκφραστικούς τρόπους, σε συνάρτηση με το πολιτισμικό περιβάλλον παραγωγής τους.

«Γραμματική» της λογοτεχνικής γλώσσας

Ποιητικός λόγος

- η σύνταξη των ποιητικών «προτάσεων»:

✓ ο κανόνας της «ισομετρίας»[συμμετρίας] μορφής & περιεχομένου: ολοκλήρωση νοήματος στο πλαίσιο ενός στίχου (ή το πολύ διστίχου)

“ασύμμετρες” ποιητικές συντάξεις: υπερβατό, επίταξη επιθέτου, διασκελισμός, κλωνισμός ή άρση τομής

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

1.	Του μικρού βλαχόπουλου	Ακριτικό
2.	Ο Διγενής κι ο Χάροντας	Κ. Παλαμάς
3.	Του γερο κλέφτη	Κλέφτικο - Ρουμανία
4.	Του Γιώτη	Κλέφτικο
5.	Του Γκιολέκα	Κλέφτικο - Αλβανία
6.	Ο Ρεγκούζας	Ληστρικό
7.	Όταν φτάνουν στο σπίτι του γαμπρού	Του γάμου
8.	Επιθαλάμια	Του γάμου
9.	Τι όμορφα – Η νύφη που μας ήρθε η νια	Του γάμου - Αλβανία
10.	Ξανθά μαλλιά έχω	Της αγάπης - Πομάκικο
11.	Σαν μαγεμένο το μυαλό μου	Ρεμπέτικο
12.	Με γιο και δυχατέρα	Της καθημερινής ζωής
13.	Νανούρισμα	Νανούρισμα
14.	Χριστουγεννιάτικη ιστορία	Μ. Γκανάς
15.	Το κλάμα του εμιγκράντου	Της ξενιτιάς - Κάτω Ιταλία
16.	Κάποια μάνα αναστενάζει	Ρεμπέτικο
17.	Θρήνος μάνας	Μοιρολόι
18.	Άρνηση	Γ. Σεφέρης

Γ. ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΥΛΙΚΟ

1. Για τα κείμενα που προτείνονται

<http://www.youtube.com/watch?v=GdBI7IR6bw> («Ο Διγενής κι ο Χάροντας» ως μοιρολόι κατά την ταφή του Βενιζέλου)

http://www.youtube.com/watch?v=q_iaV-BF20E («Σαν μαγεμένο το μυαλό μου φτερουγίζει» από το δημιουργό του)

<http://www.youtube.com/watch?v=cDEb4EYmaQY> (η «Άρνηση» του Σεφέρη από τη Μαρία Φαραντούρη)

<http://www.youtube.com/watch?v=89begRaKYQw> («Το κλάμα του εμγκράντου» από τον Αλκίνοο Ιωαννίδη)

<http://www.youtube.com/watch?v=eIw4GKqGU7I&feature=related> («Το κλάμα του εμγκράντου» από γυναίκες της Καλαβρίας)

<http://www.youtube.com/watch?v=B11n6uctHD4> («Κάποια μάνα αναστενάζει» από τους Τσιτσάνη-Θεοδωράκη)

2. Γενικά για την ενότητα

<http://www.instruments-museum.gr/> (Μουσείο ελληνικών λαϊκών μουσικών οργάνων)

<http://paroutsas.jmc.gr/dances/index.htm> (Οι ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί κατά περιοχές)

<http://www.ertarchives.gr/V3/public/popview.aspx?tid=0000061608&tsz=0&act=mMainView> (ντοκιμαντέρ της ΕΡΤ «Το δημοτικό τραγούδι»)

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/pop-info.aspx?tid=0000007664&tsz=0&act=mInfo> (ντοκιμαντέρ της ΕΡΤ «Ο κόσμος του ρεμπέτικου»)

<http://www.rebetiko.gr/> (πληροφορίες για το ρεμπέτικο τραγούδι)

Γ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Για να ανανεώσουμε τη διδασκαλία ενός λογοτεχνικού είδους, το οποίο από τη μια είναι θεμελιώδες της λογοτεχνίας μας, αλλά από την άλλη μιλά για έναν κόσμο που έχει πια χαθεί -δεν είναι επίκαιρος (;) και άρα οικείος στους μαθητές, με σημείο αναφοράς το νέο Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας:

- Το αναδεικνύουμε διευρυμένο στο χώρο (Βαλκανική/Μεσόγειος, ώστε να φανούν οι συγγενικές παραδόσεις του) και στο χρόνο -φτάνοντας μέχρι και το ρεμπέτικο [Π.Σ.Λ., β' έκδοση, σελ. 74: «...άνοιγμα της διδασκαλίας σε κείμενα που ανήκουν όχι στενά στην ελληνική παράδοση αλλά στην ευρύτερη πνευματική παράδοση της οποίας η ελληνική αποτελεί αναπόσπαστο μέλος (την όμορη: της Μεσογείου και των Βαλκανίων, αλλά και τη συνολικότερη ευρωπαϊκή και την παγκόσμια...»)].
- Αναδεικνύουμε τις συνάψεις, τη συνομιλία των κειμένων μεταξύ τους [(«...σύγκριση των κειμένων με γνώμονα το σχήμα «παλαιό/σύγχρονο», ώστε να καταδειχθεί η ιστορικότητα και η διαχρονική εξέλιξη των θεμάτων («τόπων») και τρόπων της λογοτεχνικής δημιουργίας, αλλά και η διαλογική σχέση που αναπτύσσουν τα κείμενα γύρω από τον ίδιο θεματικό άξονα ή «σύνδεσμο»)].
- Το παρουσιάζουμε όσο γίνεται πιο ολιστικά, ως ενιαίο σύνολο -όχι μόνο ως ποιητικό λόγο, αλλά σε συνάρτηση με τη μουσική και το χορό [Π.Σ.Λ., σελ. 73: «...συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας για «ολιστική» γνώση, με γνώμονα τη συνάφεια και διάδραση των εκφραστικών μέσων και τρόπων της λογοτεχνίας με άλλες μορφές τέχνης...»)].
- Διερευνούμε τις επιδράσεις του στη σύγχρονη λογοτεχνία (επικαιροποίηση).

Δ. ΠΗΓΕΣ

- 1) Ν. Γεωργιάδης, *Ρεμπέτικο και πολιτική*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1993.
- 2) *Ληστρικά τραγούδια*, επιμέλεια: Δημήτρης Χρ. Χαλατσάς, Εστία, Αθήνα 2003.
- 3) Ν. Γ. Πολίτης, *Εκλογαί από τα τραγούδια του Ελληνικού λαού*, Εστία, Αθήνα 1914.
- 4) *Ποιητές του κόσμου, Κάποιοι τραγουδούν δίπλα μας*, Ανθολογία Αλβανικής Δημοτικής Ποίησης, εισαγωγή – μετάφραση: Θωμάς Στεργιόπουλος, Ροές, Αθήνα 2007.
- 5) Σωκράτης Σκαρτσής, *Δημοτικά τραγούδια (Ανθολογία)*, Καστανιώτης, 1987.

Ε. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (για τη διδακτική του δημοτικού τραγουδιού)

- 1) Μανόλης Γ. Βαρβούνης, *Η διδασκαλία του δημοτικού τραγουδιού στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση*, Σμίλη, 1998.
- 2) Δημήτρης Κανελλόπουλος, *Παράδοση και νεωτερικότητα. Διδακτικές προσεγγίσεις δημοτικών τραγουδιών με τη χρήση νέων τεχνολογιών*, www.eipe.gr/praktika/praktika/kanellopoulos.pdf
- 3) Θεόδωρος Νημάς, *Το δημοτικό τραγούδι στη μέση εκπαίδευση: Προτάσεις για μια άλλη θεώρηση και διδακτική προσέγγιση*, sfpeiraia.gr/files/nimas.pdf
- 4) Σοφία Σαϊτή, *Ο λαϊκός πολιτισμός στη διδασκαλία της λογοτεχνίας*, www.eipe.gr/praktika/praktika/saiti.pdf

🍷 Του μικρού βλαχόπουλου -ΑΚΡΙΤΙΚΟ

Ο Κωνσταντίνος ο μικρός κι ο Αλέξης ο αντρειωμένος,
και το μικρό Βλαχόπουλο, ο καστροπολεμίτης,
αντάμα τρών και πίνουνε και γλυκοκουβεντιάζουν,
κι αντάμα έχουν τους μαύρους τους στον πλάτανο δεμένους.
Του Κώστα τρώει τα σίδερα, τ' Αλέξη τα λιθάρια,
και του μικρού Βλαχόπουλου τα δέντρα ξεριζώνει.
Κ' εκεί που τρώγαν κι έπιναν και που χαροκοπούσαν,
πουλάκι πήγε κι έκατσε δεξιά μεριά στην τάβλα.
Δεν κελαηδούσε σαν πουλί, δεν έλεε σαν αηδόνη,
Μον' ελαλούσε κι έλεγε ανθρωπινή κουβέντα.
«Εσείς τρώτε και πίνετε και λιανοτραγουδάτε,
και πίσω σας κουρσεύουνε Σαρακηνοί κουρσάροι.
Πήραν τ' Αλέξη τα παιδιά, του Κώστα τη γυναίκα,
και του μικρού Βλαχόπουλου την αρραβωνιασμένη.»
Ωστε να στρώση ο Κωσταντής και να σελώσει ο Αλέξης,
ευρέθη το Βλαχόπουλο στο μαύρο καβαλλάρης.
«Για σύρε συ Βλαχόπουλο στη βίγλα να βιγλίσεις
αν ειν' πενήντα κι εκατό χύσου μακέλεψέ τους,
κι αν είναι περισσότεροι, γύρισε μίλησέ μας.»

Επήγε το Βλαχόπουλο στη βίγλα να βιγλίσει.
Βλέπει Τουρκιά Σαρακηνούς κι Αράπηδες κουρσάρους,
οι κάμποι επρασινίζανε, τα πλάγια κοκκινίζαν
άρχισε να τους διαμετράει, διαμετρημούς δεν είχαν.
Να πάει πίσω ντρέπεται, να πάει εμπρός φοβάται.
Σκύβει φιλεί το μαύρο του, στέκει και τον ρωτάει.
«Δύνεσαι, μαύρε μ' δύνεσαι στο γαίμα για να πλέξεις;
-Δύνομαι αφέντη, δύνομαι στο γαίμα για να πλέξω,
κι όσους θα κόψει το σπαθί τόσους θενά πατήσω.
Μον' δέσε το κεφάλι σου μ' ένα χρυσό μαντήλι,
μην τύχη λάκκος και ριχτώ και πέσεις απ' τη ζάλη.
-Σαΐτες μου αλεξαντρινές, καμιά να μη λυγίσει,
και συ σπαθί μου διμισκί, να μην αποστομώσεις.
Βοήθα μ' ευχή της μάνας μου και του γονιού μου βλόγια,
ευχή του πρώτου μ' αδερφού, ευχή και του στερνού μου.
Μαύρε μου, άντε να μπούμε, κι όπου ο θεός τα βγάλει!»

Σ τα έμπα του μπήκε σαν αυτός, στα ξέβγα σαν πετρίτης
στα έμπα του χίλιους έκοψε, στα ξέβγα δυο χιλιάδες,
και στο καλό το γύρισμα κανένα δεν αφήνει.
Πήρε τ' Αλέξη τα παιδιά, του Κώστα τη γυναίκα,
και το μικρό Βλαχόπουλο την αρραβωνιασμένη.
Προσγονατίζει ο μαύρος του και πίσω του τους παίρνει.
Στο δρόμο οπού πήγαινε σέρνει φωνή περίσσια.
«Που είσαι αδερφέ μου Κωσταντά κι Αλέξη αντρειωμένε;
αν είστε εμπρός μου φύγετε κι' οπίσω μου κρυφτείτε
τι θόλωσαν τα μάτια μου, μπροστά μου δε σας βλέπω,
και το σπαθί μου εράγισε, κόβοντας τα κεφάλια,
κι ο μαύρος λιγοκάρδισε πατώντας τα κουφάρια.»

🍷 Κ. Παλαμάς, Ο Διγενής κι ο Χάροντας

Καβάλα πάει ο χάροντας
το Διγενή στον Άδη,
κι άλλους μαζί κλαίει, δέρνεται
τ' ανθρώπινο κοπάδι.

Και τους κρατεί στου αλόγου του
δεμένους τα καπούλια,
της λεβεντιάς τον άνεμο ,
της ομορφιάς την πούλια.

Και σαν να μην τον πάτησε
του χάρου το ποδάρι,
ο Ακρίτας μόνο ατάραχα
κοιτάει τον καβαλάρη

Ο Ακρίτας είμαι , χάροντα,
δεν περνώ με τα χρόνια.
Μ' άγγιξες και δε μ' ένιωσες
στα μαρμαρένια αλώνια.

Δε χάνομαι στα τάρταρα,
μονάχα ξαποσταίνω .
Στη ζωή ξαναφαίνομαι
Και λαούς ανασταίνω.

🍷 Του γερο-κλέφτη (ΡΟΥΜΑΝΙΑ)

Ν' ο μαύρος βαριά γέρασα
τα πόδια μου δεν παίρνω
δε σέρνω πια τ' άρματα.
Απ' το σπαθί απ' ασήμι
αστράφτ' το χιόνι στα βουνά
στον κάμπο αστράφτει ο πάγος
κι απ' τους λεβεντονιούς
βουίζουνε τα δάση
βουίζουν και τα ρέματα
'πο κλέφτικα τουφέκια.

🔪 Του Γιώτη – ΚΛΕΦΤΙΚΟ

Τρία πουλάκια κάθονταν στις Παναγιάς τον πύργο.
τα τρία αράδαν έκλαιαν, πικρά μοιρολογούσαν.
«Τι συλλογιέσαι, Γιώτη μου, τι βάνεις με το νου σου;
τόπος δεν είναι για κλεφτιά, κι ουδέ γι' αρματωλίκι,
τι τα ντερβένια τούρκεψαν, τα πήραν οι Αρβανίτες.
-Κι αν τα ντερβένια τούρκεψαν, κι αρματωλοί δεν είναι,
ο Γιώτης είναι ζωντανός, τους Τούρκους δε φοβάται.
Παρακαλέστε το θεό και τους αγίους όλους,
να γιατρευτεί το χέρι μου, να πιάσω το σπαθί μου,
να πάρω δίπλα τα βουνά, δίπλα τα κορφοβούνια,
να πιάσω αγάδες ζωντανούς και Τούρκους κι Αρβανίτες,
να φέρουν τ' άσπρα στην ποδιά και τα φλωριά στον κόρφο.»

🔪 Του Γκιολέκα (ΑΛΒΑΝΙΑ)

-Κράτα, σου 'ρχεται ασκέρι
ξανθομούστακε Γκιολέκα!
-Να 'ρθουν και καλώς να έρθουν
χίλιοι άντρες κι όχι δέκα!

«Μακελειό κάνει ο Γκιολέκας»,
στο Ντοβλέτι πάει μαντάτο
«Τον πασά κι εννιά χιλιάδες
έσπειρε στον κάμπο κάτω!»

Του 'χαν πει να προσκυνήσει
μα αυτός δεν προσκυνάει
στα βουνά για την πατρίδα
με τους Τούρκους πολεμάει!

🔪 Ο Ρεγκούζας -ΛΗΣΤΡΙΚΟ

Τρυγόνα με το σταυραϊτό, κι αϊτέ με τον πετρίτη
Τη Στρώμη ποιος την έκαψε και το Μαυρολιθάρι;
Ρεγκούζας και Τσιμόγιαννος τα δυο πρώτα ξαδέλφια,
μεσ' τα Βαρδούσια νύχτωσαν στη Γκιώνα ξημερώνουν
και στα γλυκοχαράματα βάλαν φωτιά στη Στρώμη,
και πήγαν και λημέριασαν στου Γιώργα το Λιθάρι.
Κι η παγανιά τους πλάκωσε, πεζούρα και καβάλα.
-Ρίξε Ρεγκούζα μ' τ' άρματα και συ βρε Τσιμογιάννη!
-Όσο ειν' Ρεγκούζας ζωντανός τ' άρματα δεν τα ρίχνει.

👉 Όταν φτάνουν στο σπίτι του γαμπρού – ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Νύφη μου, ξάστερο νερό και ξέλαμπρο φεγγάρι,
το ταίρι σου 'ναι ζηλευτό κι όμορφο παλικάρι.

Στο σπίτι το πεθερικό, στη γειτονιά οπού 'ρθες,
Σαν κυπαρίσσι να σταθείς, σαν κρίνος να ριζώσεις,
Και σα μηλιά γλυκομηλιά ν' ανθίσεις να καρπίσεις,
Υγιούς εννιά ν' αξιωθείς και μια γλυκομηλίτσα.

👉 Επιθαλάμια

Κόρη μου ποσιαιρέτατα τα σπιδκια του τζιυρού σου
τζαι λάμνε καλησπέρισε τζείνα του πεθερού σου.

Μέσ' στην αυλήν η μάνα σου εφύτευε λεβάνταν
Να κόβκη να μυρίζεται να σ' αθυμμάται πάντα.

👉 Τι όμορφα (ΑΛΒΑΝΙΑ)

Ροδακινιά, τι όμορφα που ανθείς και λουλουδίξεις
Τι όμορφα, νυφούλα μας, που κρυφοκαμαρώνεις!

Γλυκομηλιά, τι όμορφα που ανθείς και λουλουδίξεις
Πόσο σου πάει, νυφούλα μα, του γάμου το στεφάνι!

Πορτοκαλιά, τι όμορφα που ανθείς και λουλουδίξεις
Τι όμορφα, νυφούλα μας, τα χίλια σου στολίδια!

Η νύφη που μας ήρθε η νια

Η νύφη που μας ήρθε η νια
η φεγγαρομαλλούσα
ομόρφυνε τη γειτονιά!

Η νύφη που 'φερε ο γιος
η φεγγαροστηθάτη
ομόρφυνε όλο μας το βιος!

✎ **Ξανθά μαλλιά έχω – ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ (ΠΟΜΑΚΙΚΟ)**

Ξανθά μαλλιά έχω, κοκαλάκια δεν έχω
Πάρε με, πρώτη μου αγάπη, κι εγώ να έχω.

Μακριές πλεξούδες έχω, πιαστράκια δεν έχω
Πάρε με, πρώτη μου αγάπη, κι εγώ να έχω.

Άσπρα χέρια έχω, δαχτυλίδια δεν έχω
Πάρε με, πρώτη μου αγάπη, κι εγώ να έχω.

Λεπτό κορμί έχω, βελούδινο φόρεμα δεν έχω
Πάρε με, πρώτη μου αγάπη, κι εγώ να έχω.

Άσπρα πόδια έχω, γόβες δεν έχω
Πάρε με, πρώτη μου αγάπη, κι εγώ να έχω.

✎ **Σαν μαγεμένο το μυαλό μου - ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ**
Μπαγιαντέρας, 1938

Σαν μαγεμένο το μυαλό μου φτερουγίζει
η κάθε σκέψη μου κοντά σου τριγυρίζει
δεν ησυχάζω και στον ύπνο που κοιμάμαι
εσένα πάντα αρχοντοπούλα μου θυμάμαι

Μες στις ταβέρνας τη γωνιά για σένα πίνω
για την αγάπη σου ποτάμια δάκρυα χύνω
λυπήσου με μικρή και μη μ' αφήνεις μόνο
αφού το ξέρεις πως για σένα μαραζώνω

Αχ παιχνιδιάρια πάψε τώρα τα γινάτια
και μη μου κάνεις την καρδούλα μου κομμάτια
με μια ματιά σου σαν μου ρίχνεις αχ πώς λιώνω
μαζί σου ξέρεις τον ξεχνάω κάθε πόνο.

🪄 **Νανούρισμα**

Ναννί, ναννί, ναννίζω το,
της Παναγιάς χαρίζω το,
να κοιμηθεί, ν' αναγιωθεί
και να καλοξημερωθεί
στην κούνιαν του την ακριβήν,
να σηκωθεί να περπατεί,
να πάει πέρα των περών,
κάτω στο τρεξιμιόν νερόν,
να δει τα δέντρα πώς αθκιούν
και τα πουλλιά πώς κελαδούν.

🪄 **Μιχάλης Γκανάς, Χριστουγεννιάτικη ιστορία (απόσπασμα)**

Λέω να γίνω πατέρας του πατέρα μου,
ένας πατέρας που του έτυχε
σιωπηλό και δύστροπο παιδί,
και να του πω μια ιστορία
για να τον πάρει ο ύπνος.
«Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά, πάρε και τον πατέρα...
Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά, πάρε και τον πατέρα:
απ' τις μασχάλες πιάσ' τονε σα να 'ταν λαβωμένος.
Όπου πηγαίνεις τα παιδιά εκεί περπάτησέ τον,
με το βαρύ αμπέχωνο στις πλάτες του ν' αγνίζει.

Δώσ' του κι ένα καλό σκυλί και τους παλιούς του φίλους,
και ρίξε χιόνι ύστερα, άσπρο σαν κάθε χρόνο.
Να βγαίνει η μάνα να κοιτά από το παραθύρι,
την έγνοια της να βλέπουμε στα γαλανά της μάτια
κι όλοι να της το κρύβουμε πως είναι πεθαμένη.

Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά, πάρε κι εμάς μαζί σου,
με τους ανήλικους γονείς, παιδάκια των παιδιών μας.
Σε στρωματσάδα ρίξε μας μια νύχτα του χειμώνα,
πίσω απ' τα ματοτσίνора ν' ακούμε τους μεγάλους,
να βήχουν, να σωπαίνουνε, να βλαστημούν το χιόνι.
Κι εμείς να τους λυπόμαστε που γίνανε μεγάλοι
και να βιαζόμαστε πολύ να μοιάσουμε σ' εκείνους,
να δουν πως μεγαλώσαμε να παρηγορηθούνε».

👉 **Με γιο και δυχατέρα**

Καλότυχη, καλόμοιρη, με γιο, με δυχατέρα.
Ο γιος από τα γράμματα κι η κόρη απ' τα πλουμίδα,
Κι αντάμωσαν τα δυο μαζί στη μέση στην αυλή σου.
Χαμογελάει το σπίτι σου, χαμογελάει η αυλή σου.
Να στήσεις άσπρο φλάμπουρο στη μέση στην αυλή σου
Να τρων, να πίν' νε οι φίλοι σου, να σκάζουν οι γι-οχτροί σου.

👉 **Θρήνος μάνας -ΜΟΙΡΟΛΟΪ**

Με τι ψυχή με τι καρδιά θενάμπω 'γω στον Άδη,
Ν' αφήνω τα παιδάκια μου, να κλαιν' αυγή και βράδυ!
Να κλαίνε, να φωνάζουνε: - Μανούλα μας, που νάσαι;
Βαριά που αποκοιμήθηκες, κι εμάς δε μας θυμάσαι.

👉 **Γ. Σεφέρης, Άρνηση – ΕΝΤΕΧΝΗ ΠΟΙΗΣΗ**

Στο περιγιάλι το κρυφό
κι άσπρο σαν περιστέρι
διψάσαμε το μεσημέρι
μα το νερό γλυφό.

Πάνω στην άμμο την ξανθή
γράψαμε τ' όνομά της·
ωραία που φύσηξεν ο μπάτης
και σβύστηκε η γραφή.

Με τι καρδιά, με τι πνοή,
τι πόθους και τι πάθος,
πήραμε τη ζωή μας· λάθος!
κι αλλάξαμε ζωή.

👉 [Σ' αφήνω γεια μανούλα]

-Σ' αφήνω γεια, μανούλα μου, σ' αφήνω γεια πατέρα,
έχετε γεια αδερφάκια μου και σεις ξαδερφοπούλες.
Θα φύγω, θα ξενιτευτώ, θα πάω μακριά στα ξένα.
Θα φύγω, μάνα, και θα 'ρτω και μην πολυλυπιέσαι.
Από τα ξένα που βρεθώ, μηνύματα σου στέλνω
με τη δροσιά της άνοιξης, την πάχνη του χειμώνα,
και με τα' αστέρια τ' ουρανού, τα ρόδα του Μαΐου.
Θανά σου στέλνω μάλαμα, θανά σου στέλνω ασήμι,
θανά σου στέλνω πράματα π' ουδέ τα συλλογιέσαι.
-Παιδί μου, πάαινε στο καλό κι όλοι οι αγιοί κοντά σου,
και της μανούλας σου η ευχή να είναι για φυλαχτό σου,
να μη σε πιάνει βάσκαμα και το κακό το μάτι.
Θυμήσου με παιδάκι μου, κι εμέ και τα παιδιά μου,
μη σε πλανέσει η ξενιτιά και μας αλησμονήσεις.
-Κάλλιο, μανούλα μου γλυκιά, κάλλιο να σκάσω πρώτα,
παρά να μη σας θυμηθώ στα έρημα στα ξένα.

Δώδεκα χρόνοι απέρασαν και δεκαπέντε μήνες,
καράβια δεν την είδανε, ναύτες δεν τότε ξέρουν.
Πρώτο φιλί αναστέναξε, δεύτερο, τον πλανάει,
 τρίτο φιλί φαρμακερό, τη μάνα αλησμονάει.

 Το κλάμα του εμγκράντου (ΚΑΤΩ ΙΤΑΛΙΑ)

<p>Ωρια μου ροντινέλλα α πούτεστε τσε σιάζει, πλέα τάλασσα σ'αγκουάλλει με τούτο καλό καιρό?</p> <p>Άσπρο βαστά το πέττο μαύρε βαστά τες άλε, ο σταυρί κολόρ ντι μάρε με τη κούντα λιο νοιττή.</p> <p>Αρώτησα τη μάνα μου την πλέον αγαπημένη έχει τόσο κα με μένει πούρου να 'χει να με δει.</p> <p>Αρώτησα το τσιούρη μου τσε σ' όλη τη γκετονία τσε αν είχε ομιλία πόσα είχε να μου πει !</p> <p>Κάιτζ' αμπρό στη τάλασσα πάντα σένα κανονώ, λίον γκέρνει, λίο καλέει, λίον εγκίτζει το νερό.</p> <p>Μα σου τίπο μου λέει, για πόσα σε ρωτώ, λίον γκέρνει, λίο καλέει, λίον εγκίτζει το νερό...</p>	<p>Ωραίο μου χελιδονάκι από πού είσαι και φτάνεις, ποια θάλασσα σε βγάζει με τούτο τον καλό καιρό;</p> <p>Άσπρο έχεις το στήθος μαύρες έχεις τις φτερούγες, τη ράχη στο χρώμα της θαλάσσης με την ουρά πιο ανοιχτή.</p> <p>Ρώτησα για τη μάνα μου την πιο αγαπημένη έχει τόσο που με περιμένει αν και έχει χρόνο να με δει.</p> <p>Ρώτησα για τον κύρη μου κι για όλη την γειτονιά κι αν είχε μιλιά θα είχε τόσα να πει!</p> <p>Κάθομαι μπροστά στη θάλασσα πάντα κοιτάζω εσένα, ποιον γυρνάει ποιον φωνάζει ποιον αγγίζει το νερό.</p>
--	---

 Θρήνος μάνας -ΜΟΙΡΟΛΟΪ

Με τι ψυχή με τι καρδιά θενάμπω 'γω στον Άδη,
Ν' αφήκω τα παιδάκια μου, να κλαιν' αυγή και βράδυ!
Να κλαίνε, να φωνάζουνε: - Μανούλα μας, που νάσαι;
Βαρεία που αποκοιμήθηκες, κι εμάς δε μας θυμάσαι.

👉 Κάποια μάνα αναστενάζει - ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ
Μπάμπης Μπακάλης-Β.Τσιτσάνης, 1947

Κάποια μάνα αναστενάζει
Μέρα, νύχτα ανησυχεί
Το παιδί της περιμένει
Που είχε χρόνια να το δει.

Μέσα στην απελπισιά της
Κάποιος την πληροφορεί
Ότι ζει το παλικάρι
Και οπωσδήποτε θα 'ρθεί.

Με υπομονή προσμένει
Και λαχτάρα στην καρδιά
Ο λεβέντης να γυρίσει
Απ' τη μαύρη ξενιτιά.

